

УДК 82:821.161.2-031:159.923.2-055.2:159.64.21(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-4\(34\)-485-498](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-4(34)-485-498)

Кердівар Наталя Іванівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератур, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, тел.: (099) 619-79-50, <https://orcid.org/0000-0001-8179-1972>

Швайка Валерія студентка 4 курсу, історико-філологічного факультету, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, тел.: (067) 910-36-09, <https://orcid.org/0000-0002-8883-9091>

ЖІНОЧА ІДЕНТИЧНІСТЬ МІЖ АВТЕНТИЧНІСТЮ ТА ІМІТАЦІЄЮ: ПСИХОЛОГІЧНА АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У РОМАНІ «ІМІТАЦІЯ» ЄВГЕНІЙ КОНОНЕНКО

Анотація. У статті досліджено проблему жіночої ідентичності й самовираження в контексті сучасної української літератури за романом Євгенія Кононенка «Імітація». Дослідницьку увагу акцентовано на вивченні психологічної амбівалентності головної героїні як репрезентанта жінки пострадянської доби, яка балансує між соціальною роллю й потребує певного маскування та потребою в автентичному самовираженні. Аналіз вивчення – дуальність жіночого образу, що суперечить між зовнішньою відповідністю соціальним стандартам і внутрішньою потребою в істинному «Я». Також у розвідці окреслено внутрішню психологічну структуру персонажа як конфліктну, фрагментовану, неінтегровану в розрізі концепції архетипів Юнга. Аналіз образу героїні крізь призму юнгіанської моделі індивідуації дає змогу виявити глибинні механізми втрати автентичності та заміщення її імітацією, що є характерною ознакою не лише окремого героя, а й ширшого культурного типу. Окреслено жанрову специфіку твору як постмодерністського роману з ознаками психологічної драми, де центральним стає образ жінки в умовах розмитих меж між автентичним та сконструйованим. Імітація постає не лише як назва твору, а як метафора сучасного соціального досвіду, де емоції, стосунки, навіть ідентичність – підлягають моделюванню, копіюванню, трансформації. У цьому контексті героїня постає як жінка-маска, що виконує низку ролей: коханки,

інтелектуалки, громадянки, проте в жодній із них не знаходить внутрішньої цілісності. Окрім того, у статті розглядається символічний вимір імітації – як теми, жанрової стратегії та культурного феномена. Підкреслено, що жіноча ідентичність у творі постає як психосоціальний конструкт, який перебуває у постійній напрузі: між вимогою бути успішною, незалежною, культурно насиченою та потребою бути живою, вразливою, справжньою, де втрата глибинного «Я» компенсується посиленням контролем за зовнішнім, а життя – не діалог із собою, а реакція на очікування інших, що формує ситуацію хронічної роздвоєності.

Ключові слова: архетип, ідентичність, внутрішній конфлікт, імітація, символіка, постмодерна література, жіноча проза.

Kerdivar Natalia Ivanivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian and Foreign Literature, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odessa, tel.: (099) 619-79-50, <https://orcid.org/0000-0001-8179-1972>

Shvaika Valeriia 4th year student, Faculty of History and Philology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, tel.: (067) 910-36-09, <https://orcid.org/0000-0002-8883-9091>

FEMALE IDENTITY BETWEEN AUTHENTICITY AND IMITATION: PSYCHOLOGICAL AMBIVALENCE OF FEMALE IMAGES IN THE NOVEL «IMITATION» BY EVGENIA KONONENKO

Abstract. This article explores the problem of female identity and self-expression within the context of contemporary Ukrainian literature, based on the novel *Imitation* by Yevhenia Kononenko. The study focuses on the psychological ambivalence of the main character, who represents a woman of the post-Soviet era balancing between socially constructed roles – requiring certain masking – and the deep need for authentic self-expression. The analysis emphasizes the duality of the female image, torn between external conformity to social standards and the internal demand for a true «Self».

The article also outlines the character's inner psychological structure as conflicted, fragmented, and non-integrated, viewed through the lens of Carl Jung's concept of archetypes. Analyzing the protagonist through the prism of Jungian individuation reveals the deep mechanisms of identity loss and its

replacement with imitation – a trait that characterizes not only an individual but a broader cultural type.

The genre of the novel is defined as postmodern, with features of psychological drama, in which the central image is a woman navigating blurred boundaries between the authentic and the constructed. Imitation emerges not only as the title of the work but also as a metaphor for contemporary social experience – where emotions, relationships, and even identity are subject to modeling, replication, and transformation. In this context, Marianna appears as a woman of many masks, performing a series of roles – lover, intellectual, citizen – yet failing to attain inner wholeness in any of them.

The article also considers the symbolic dimension of imitation – as a theme, genre strategy, and cultural phenomenon. It emphasizes that female identity in the novel is presented as a psychosocial construct, constantly under tension: between the demand to be successful, independent, and culturally accomplished, and the need to be alive, vulnerable, and real. In this duality, the loss of the deep "Self" is compensated by intensified control over the external, and life becomes not a dialogue with oneself, but a reaction to others' expectations – leading to a state of chronic inner division.

Keywords: archetype, identity, internal conflict, imitation, symbolism, postmodern literature, women's prose.

Постановка проблеми. У межах сучасного літературознавчого дискурсу особливу актуальність зберігає проблематика феміністичних наративів, серед яких – осмислення жінкою своєї ролі в суспільстві. У контексті пострадянських трансформацій питання переосмислення власної ідентичності постало чи не водночас із приходом незалежності. Але попри багаторічні намагання власної самореалізації жінка змушена відповідати множинним зовнішнім очікуванням. Формування фемінного «Я» продовжує супроводжуватися глибокими внутрішніми суперечностями, що виявляються в амбівалентності поведінки, емоційної рефлексії та вибору життєвих стратегій.

Літературний простір дає змогу означеним тенденціям мати своє художнє втілення, стаючи предметом уваги як авторів, так і дослідників. Уже не одне десятиліття особливої уваги набуває аналіз жіночих образів у сучасній українській літературі, зокрема, прозі, що репрезентує кризові моделі ідентичності. Роман «Імітація» Євгенії Кононенко демонструє типову художню реалізацію амбівалентності жіночої ідентичності в сучасному культурному контексті: авторка зосереджує увагу на внутрішній драмі героїні, котра існує в координатах між автентичністю та імітацією, між потребою бути собою і вимогою відповідати.

Попри наявність досліджень, присвячених феміністичним стратегіям у прозі Є. Кононенко, недостатньо опрацьованим залишається психоаналітичний та архетипічний вимір жіночої ідентичності у творі, зокрема крізь призму юнгіанських архетипів Персони, Тіні, Анімуса та Самості. Ці категорії дозволяють не лише окреслити психологічну глибину персонажа, а й проаналізувати механізми роздвоєння, витіснення, симуляції як характерні риси жіночого досвіду в постмодерному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема художнього осмислення та трансформації проблеми жіночої ідентичності порушена від початку 1990-х років. Активізація інтересу до гендерної проблематики була зумовлена появою нової хвилі «жіночого» письма й трансформацією гуманітарних знань феміністичного та психоаналітичного дискурсів. Серед знаних представників, що розглядають феміністичні тенденції в літературознавстві, – Т. І. Гундорова із дослідженням зламів традиційного канону та утвердження нової ідентичності жінки-авторки, жінки-персонажа в контексті постмодерністської гри із жанром, фрагментарністю, символічною подвійністю як рисою жіночої нарації. Значний внесок щодо вивчення визначеної проблеми зробила С. О. Філоненко, зокрема у своїх дослідженнях вона акцентує увагу на роздвоєності внутрішнього та зовнішнього, що і корелює з амбівалентною природою головної героїні обраного роману. Значний внесок у дослідження феміністичного дискурсу, гендерної ідентичності та психоаналітичного підходу в українській літературі зробила В. П. Агеєва. Також в українському науковому дискурсі до цієї проблеми зверталися Н. Зборовська, О. Забужко, Г. Тарасюк, С. Павличко. Дослідження архетипів за К.-Г. Юнгом у контексті творчого сприйняття художніх образів здійснювали Н. Медведєва, І. Процик – серед українських дослідників, Мод Бодкін, Нортроп Фрай, Еліад Мелетинський – зарубіжні дослідники.

Мета статті – з'ясувати яким чином реалізується конфлікт між соціальною роллю та внутрішнім «Я», виявити в чому полягає зв'язок між психоемоційною нестабільністю персонажа і соціокультурними трансформаціями із акцентом на виявленні психологічної амбівалентності як репрезентанта сучасної жінки пострадянського простору.

Виклад основного матеріалу.

Новаторкою в українському осередку з означеною проблематикою жіночої ідентичності як одного з центральних маркерів культурної та соціальної трансформації постає Євгенія Кононенко, що досліджує ілюзорність жіночої долі у своїх творах: «Ім'я Євгенії Кононенко відоме в письменницьких колах – про неї з'являються публікації в наукових, інтернет-виданнях, газетах, журналах тощо. Творчий доробок Євгенії

Кононенко заслуговує на увагу, адже еволюція письменниці є віддзеркаленням життя української інтелігенції 90-х років, західної культури, погляду звичайної пересічної людини та долі сучасної української жінки. Творчість Кононенко є цікавою ще й тому, що в ній об'єдналися поліфонічні, часом не сумісні літературні перспективи, різні типи художнього мислення, які призвели до модифікаційних змін» [2, С. 62].

Євгенія Кононенко посідає помітне місце в сучасному українському літературному процесі, виступаючи новаторкою, яка послідовно звертається до осмислення теми ілюзорності жіночої долі в умовах пострадянської дійсності. Її ім'я добре знане в письменницьких і наукових колах, про неї активно пишуть у фахових виданнях, на сторінках інтернет-ресурсів, періодичних ЗМІ. Творчий шлях Кононенко репрезентує не лише літературну еволюцію однієї авторки, а й фіксує світоглядні трансформації української інтелігенції 1990-х років, засвоєння західного культурного коду, внутрішні колізії сучасної української жінки та пересічного громадянина. Її проза вирізняється поєднанням різномірних художніх стратегій, поліфонією естетичних підходів і типів мислення, що зумовлює її жанрову й стильову багатовимірність та відкритість до літературних модифікацій [2].

«Письменниця дуже вміло показує стан людської розгубленості та беззахисності. Кононенко властива рідкісна в теперішній українській літературі риса – чесність із собою. Адже головна мета цієї прози не шокувати читача, а показати логіку людських взаємин і повсякденності. У чомусь неправильну й патологічну, проте завжди несподівану, відверту та загадкову» [3, с. 93].

Сьогодні, коли традиційні уявлення про жінку та її функції трансформуються або переосмислюються, формування жіночого «Я» стає складним і водночас невідворотним процесом самопізнання та опору усталеним стереотипам.

«Проблема становлення жінки, її прагнення до самоактуалізації та особистісного зросту є темою багатьох наукових студій та художньої літератури. Сьогодні жінка часто має вищу освіту, спроможна забезпечувати себе та свою сім'ю, може успішно займатися управлінською діяльністю та організовувати і планувати свій життєвий простір. У сучасній психологічній науці «жіноче питання» більше розглядається з точки зору феміністичного підходу до ролі жінки в соціумі або як жертви у стосунках з чоловіками» [13, С. 546].

Досліджуючи жіночу ідентичність, також варто звернутися до концепції архетипного образу К.-Г. Юнга, зокрема зосередитися на його психологічному вимірі, де головна героїня, Мар'яна та її товаришка Лариса

є втіленням складної психологічної структури, яку можна проаналізувати через призму юнгіанівських архетипів, що репрезентуються у витісненому «Я» (тінь); зовнішній відповідності як механізму виживання (соціальна маска); конфлікті із власною чуттєвістю та вразливістю (аніма/аніmus); втраченому «Я» (самість) [15].

Звернення до означеної концепції дозволяє глибше осмислити особистість героїні, водночас відкриваючи шлях до розуміння тих глибинних механізмів, що формують її поведінкову й емоційну амбівалентність. Такий підхід виявляє внутрішній розрив між соціальною маскою та витісненими частинами психіки, між інтуїтивно-емоційною природою та потребою контролю. У цьому контексті актуальним постає поняття автентичності як внутрішньої цілісності особистості, оскільки саме узгодженість між внутрішнім досвідом та зовнішніми діями визначає усвідомлення нею себе як унікального суб'єкта, здатного опиратися культурному тиску та сценарним моделям поведінки. Тому героїня власного життя не боїться своєї індивідуальності, не намагається відповідати «метрам» поведінки, що нав'язані з медіа чи книг, а грає у виставі, де вона спирається лише на внутрішню правду. Така жінка розвивається через особистий досвід, рефлексію та самопізнання.

Імітація, на відміну від автентичності, є механізмом соціального пристосування, що дозволяє пережити менший тиск середовища. Вона проявляється через копіювання моделей поведінки, зовнішнього вигляду, цінностей, звичок. Часто це несвідомий процес, який закладається ще з дитинства, відколи маленькі дівчатка копіюють манери матері, вчительки або сестри.

Імітаційна жіноча ідентичність може бути корисною. Вона допомагає соціалізуватися, вбудуватися у певні соціальні прошарки. Проте це стає проблемою тоді, коли жінка починає втрачати себе, замінюючи власну сутність обраною роллю.

Ці два феномени не завжди є антагоністичними. Іноді вони співіснують у одній жінці в різні періоди життя. На ранніх етапах пошуку себе імітація є неминучою складовою формування автентичної ідентичності. Вона дозволяє знайти орієнтири, познайомитися з собою, випробувати різні ролі, щоб у висновку знайти істину.

Проте довготривале перебування в умовах ідентифікаційної невизначеності, у так званій «сірій зоні» між автентичністю та симуляцією, зумовлює певний екзистенційний розрив, що, зрештою, і визначає внутрішню драму головних персонажок роману Мар'яни Хрипович та Лариси Лавриненко (для більш точної інтерпретації архетипних ролей, репрезентованих головною героїнею, варто провести паралель із її умовною

подругою, що дозволить більш точно окреслити домінантного персонажа). Обидві героїні опиняються у стані ідентифікаційної кризи, яка проявляється у втраті цілісного уявлення про себе, суперечності між внутрішніми прагненнями та зовнішніми соціальними ролями.

Авторка роману осмислює складний процес жіночої самореалізації в умовах постмодерного суспільства, де автентичність дедалі частіше поступається симулятивності, а ідентичність втрачає сталу структуру. Образ головної героїні Мар'яни стає втіленням внутрішньо розщепленої особистості, яка змушена балансувати між зовнішнім образом «успішної» жінки та глибинною порожнечою, породженою відсутністю емоційного контакту з собою. За Юнгом ми бачимо виражену маску (Persona), певну адаптивну структуру, яка дозволяє індивіду чітко і невимушено взаємодіяти із соціумом [15]. Проте, коли індивід ототожнюється з Персоною, забуваючи про своє справжнє єство, виникає криза: людина виконує роль, яка не відповідає її глибинним потребам. У Мар'яни – це прагнення «здаватися», а не «бути». Вона імітує стосунки, задоволення, навіть емоції. Зовнішня «успішність» приховує втрату внутрішньої автентичності, що й є першим виявом амбівалентності. У трактуванні К. Г. Юнга, Персона не є автентичною реальністю, а радше функціонує як форма соціального компромісу між внутрішнім «Я» індивіда та зовнішнім очікуванням суспільства. Вона репрезентує не саму особистість, а роль, яку індивід виконує – під певним ім'ям, статусом, посадою. Зовні це може справляти враження повноцінної ідентичності, однак насправді йдеться лише про умовну, зовнішню детерміновану конструкцію, яка значною мірою формується під впливом інших. Таким чином, Персона є лише поверхневою проєкцією індивідуальності, двовимірним образом, що маскує глибшу, внутрішню сутність [15]. Ольга Костюк, досліджуючи культурно-антропологічні витоки маски ініціацій, відзначає виділення двох душевних інстанцій, де до першої і відносить маску, так звану Persona. «Її людина використовує для налагодження взаємозв'язку в просторі суспільного життя, тому вона, за словами К.-Г. Юнга, існує як «беззмистовний осередок тільки соціального» [11]. Хрипович, як маска, втілює лише соціальне для сприйняття іншими, але не є такою насправді. Натомість визначене позиціонування не варто вважати безперечним самообманом, а більше «реакцією на репресивні заходи культури, які унеможливають первинні (природні) можливості задоволення». А за подібного пригнічення «виникають типові інтелектуально-творчі способи задоволення, як, наприклад, творчість, гострослів'я, що передбачає психічну розрядку та насолоду» [7].

Психологічна амбівалентність, як відомо, передбачає одночасне переживання суперечливих почуттів щодо певної ситуації. У контексті

жіночих персонажів зазначеного художнього полотна, ця амбівалентність у двох героїнь проявляється зовсім по-різному.

Наприклад, Мар'яна Хрипович, неначе каскадер, вміло балансує між автентичністю, що полягає у її професійній самореалізації та пристрасті до мистецтва, й імітацією, що виявляється у її соціальних ролях та ставленням до неоднозначних реалій.

З одного боку, жінка зачарована ідеєю пошуку та підтримки обдарованих дітей, що є проявом її екзистенційної потреби у творенні та збереженні таланту, як важливої частини людського буття. У цьому аспекті вона є нелабільною, тобто автентичною – її діяльність продиктована не просто кар'єрними амбіціями, а внутрішньою місією, яку вона вважає пріоритетною, за яку вона, власне, і загинула на рейках залізничного вокзалу під товарним потягом. І тут відповідним архетипом, що уособлює логіку, волю, внутрішній голос розуму, проявляється Анімус як несвідома чоловіча енергія у жіночій психіці, інтегрована в напористість, розсудливість, об'єктивність, раціональність тощо [15]. У Мар'яни цей архетип виявляється в домінуванні раціональності над емоційністю: вона не дозволяє собі бути слабкою, уникає глибоких емоційних прив'язаностей, навіть інтимні стосунки зображені як форма імітації. Цей дисбаланс призводить до душевної сухості – вона не живе емоційно, а «функціонує», що, безумовно, призводить до втрати жіночої чуттєвості, власної ідентичності, що здатна на глибоку автентичну любов, співпереживання, смуток і радість.

Попри свій професіоналізм, вона залишається глибоко суперечливою особистістю. Мар'яна одночасно є і пропагандисткою українського мистецтва, і людиною, яка досягає успіху через пошанування західного середовища, часто використовуючи методи, що наближаються до безпринципності. Ця дихотомія створює її цілісний образ: натхненна жінка, що змінює життя інших, але є маніпуляторкою, яка не боїться йти «по трупах» у кар'єрних перегонах (ще одна із сутностей Анімуса – стан емоційного відчуження та рішуча безкомпромісність як форма самозбереження і засіб життєвого самоствердження).

Мар'яна втілює архетип жінки-амазонки, жінки, яка створила видимість, що контролює своє життя. Її зовнішність підкреслює цю домінанту: «З-під ряднини додолу звисає густе волосся кольору осіннього листа. І не руде, і не біляве, а саме таке, кольору *feuille morte*, як у незрівнянної Ірен Форсайт, однієї з найяскравіших літературних красунь. Цього було досить для встановлення особи» [9, С. 27].

Психологічний та символічний виміри жінки балансують на межі. Вона постає як жінка-хімера, «*femme fatale*», спокусниця, тіньова постать,

сірий кардинал, що водночас є об'єктом бажання та загрозою, магнетичною і невловною. У її душі постійно виникають суперечливі імпульси: бути сміливою чи обережною; проявити пристрасть або ж зберегти дистанцію... «Вона, хоча й нахабна, але обережна. І в темряві бачить, як кішка. Я її знаю давно» [9, С. 15]. Саме така подвійність робить її метафоричною фігурою, проєкцією людини, яка несе на собі відбиток соціальних категорій.

Вона існує у жорсткому конкурентному світі, де імітація є частиною соціальної гри. Мар'яна зневажає сірість, що косить яскравий талант, але постає запитання: «Чи не є вона сама учасницею цієї гри?». Її успіх супроводжується безкомпромісністю, і це породжує ще одне питання: «Чи можна залишатися автентичним у світі, що вимагає постійного пристосування?» Саме тут і простежуємо амбівалентність образу, що проявляється як і у взаємодії із соціумом, так і в особистому житті. І якщо Мар'яна виконувала певну соціальну роль (Persona), у якій домінує раціональність над емоційністю (Анімус), то паралельно із цим її сутність виходить за межі соціально-прийнятої поведінки (Тінь). За Юнгом Тінь є частиною особистості, і саме тому прагне жити в ній у тій чи іншій формі. Усунути її чи знешкодити за допомогою міркувань або раціональних доводів неможливо. Це надзвичайно складна проблема, адже вона кидає виклик не лише людині як цілості, але й нагадує їй про її безсилля та вразливість. Сильні натури не терплять таких нагадувань і воліють мислити про себе як про героїв «по той бік добра і зла», розрубуючи гордіїв вузол замість того, щоб намагатися його розв'язати [15]. Хрипович, жінка, яка не дозволяє собі щирості; вона емоційно оніміла, перебуває в постійному стані самоконтролю, відмовляється від глибинних почуттів на користь соціально зручних ролей. Її внутрішня Тінь не інтегрована, натомість спроектована на інших жінок (Лариса), на стосунки, на сексуальність, яка існує радше як інструмент, а не як глибокий вияв. Героїня яскраво імітує кохання, власну професійну реалізованість, спокій, за якими приховано страх бути побаченою такою, якою є насправді. Можна зазначити, що вона є носієм психологічної Тіні доби, культурного типу, у якому автентичність витіснена ефективністю, а правда замінена формою.

Насамкінець варто означити й архетип Самості, який поєднує у собі свідоме й несвідоме, світло і тінь. «Колективне несвідоме може бути чим завгодно, але тільки не замкненою особистісною системою; це відкритість усьому світу, об'єктивність, рівна йому за масштабом. Тут «Я» постає як об'єкт для всіх суб'єктів – на відміну від звичного стану свідомості, де «Я» завжди є суб'єктом, що сприймає певний об'єкт. У цьому вимірі я є частиною світу – настільки, що можу легко забути, ким є насправді. «Заблукати в самому собі» – влучний опис цього стану. Самість у цьому

розумінні й є світ, якби лише свідомість змогла її побачити. Саме тому ми повинні знати, ким ми є насправді» [15]. Мар'яна не проходить повноцінного шляху індивідуалізації. Вона усвідомлює фальшивість свого життя, проте не знаходить в собі сили змінити його. Вона боїться скинути маску, відмовитися від усталених ролей, бо не знає, що залишиться по той бік імітації.

Її амбівалентність досягає апогею саме у цьому протиріччі: внутрішнє «Я» кличе до свободи й правди, а зовнішній світ вимагає відповідності – і героїня щоразу обирає зручність, а не правду. Особливо загострюється цей стан із появою Анатолія Сумцова – директора школи, роль якого була змодельована саме для «пробудження» Мар'яни Хрипович. Його образ у романі більше як функція, ніж як особа. Героїню приваблюють такі його риси як стабільність, професійна впевненість, зовнішня емоційна врівноваженість, справжність поряд з її внутрішньою розхитаністю. Але водночас директор не стає для неї підтримкою, а навпаки, нейтральним елементом її імітації.

Діаметрально протилежною є особистість іншої молодшої жінки – Лариси Лавриненко. Її індивідуальність була прихована та затягнута гаротою заздрості до своєї подруги. Вона одночасно заперечує і приймає власні традиційні ролі дружини, матері, коханки, не маючи змоги повністю ідентифікувати себе з жодною з них. Лариса лелеє всередині себе надію стати тією самою «Vamp Women», яка косить чоловіків з ніг та заворює публіку лише одним своїм словом. Але реальність не така... Наприклад, материнство для жінки стає особливим випробуванням, її стосунки з сином Ярославом пронизані глибоким почуттям суперечності. Вона картає себе за минулі помилки, однак не може відмовитися від відчуття несправедливості, що її життя пішло не за тим сценарієм, якого вона бажала.

Лариса потрапила у вирій соціальних ролей, які насправді не віднайшли органічного місця в її душі. Її шлюб із Володею – це не історія кохання, а вимушене рішення, наслідок соціального тиску. Її спроби втечі – тобто романи з Чеканчуком та Рижиком – також не приносять очікуваного відчуття свободи, а лише поглиблюють розгубленість. А зовнішня успішність Мар'яни Хрипович стає для Лариси наріжним каменем для порівняння. Мар'яна – жінка, що навчилася, неначе парусник, маневрувати між суспільними очікуваннями та особистими амбіціями в непогоду, тоді як Лариса, не дивлячись на свою інтелектуальність, щоразу вмикає гальма, коли відчуває складність обставин. Саме тому вона і живе з постійним відчуттям програшу, особливо на тлі успіху подруги.

Загибель головної героїні стає для всіх точкою перевороту. Лариса починає шукати відповіді, аналізувати своє минуле, робити спроби

зрозуміти, де саме вона втратила себе, та перші кроки до повернення своєї жіночої ідентичності, яка балансує між автентичністю та імітацією. Саме через процес розслідування молода жінка отримає шанс перейти від імітації до справжнього самопізнання. Вона змушена подивитися на своє життя без прикрас і прийняти його таким, яким воно є.

Якщо Мар'яна постала в образі «жінки-фенікса», то Ларису описано радше як «жінку-хамелеона», що схильна до втрачання чіткості власного психологічного портрета. Психоаналітичний вимір цього образу дозволяє інтерпретувати її поведінку як прояв інтроекції соціальних установок, які витіснили автентичні імпульси «Я-образу». Внутрішнє «супер-его» Лариси Лавриненко, сформоване лише крізь призму традиційних гендерних сценаріїв, вступає в перманентний супротив із фрустрованими бажаннями, що не знаходять конструктивного виходу. Як наслідок – стан хронічної фрустрації, внутрішня амбівалентність і психоемоційна нестабільність.

Лариса демонструє класичний феномен імітативного конфлікту, коли роль, яку індивід приміряє на себе, не відповідає глибинній структурі особистісної ідентичності. Її історія – це ілюстрація жіночої уразливості в умовах пострадянського соціокультурного ландшафту, де вона змушена конкурувати, виживати, але рідко отримує право на суб'єктну реалізацію без врат. Саме в таких «розломах» зародилася можливість відновлення: автентичність у романі постає не як початкова даність, а як результат болісної праці.

Через діалектику героїнь авторка відкриває скриньку Пандори, де лежить сувій з написом: «Жінка не народжується автентичною – вона нею стає, долаючи перепони та зриваючи маски, що накинута суспільством, родиною, культурою». У цьому і виявляється головна парадоксальність роману: справжність можлива лише через досвід удаваності, а чесність із собою – через болісне переосмислення зовнішньо комфортної, але внутрішньо хибної реальності.

Її внутрішній конфлікт є типовим для сучасної жінки, що змушена розриватися між особистими прагненнями та вимогами соціального оточення. Ніхто не є цілковитою жертвою чи переможницею – життя стає пошуком, де іноді лише маска імітації дає змогу вижити, а жіноча автентичність виявляється примарною ідеєю, до якої всі прагнуть, але ніхто не може досягти.

Висновки. Роман «Імітація» можна сміливо назвати художнім експериментом. Жіночі персонажі – Мар'яна та Лариса – демонструють дві протилежні, але взаємозалежні моделі існування, без одного пазла, не можна було б знайти інший. Наприклад, Мар'янина постать стала каталізатором до змін у житті Лариси, а Ларисина персоналія була

прихованим взірцем спокійного звичайного життя для Мар'яни. Їхні історії – дві паралельні траєкторії, які перетинаються, віддзеркалюючи одна одну та підкреслюючи складність психологічної амбівалентності, у якій опинилися сучасні жінки.

Мар'яна використовує імітацію як інструмент домінування, Лариса – як спосіб пристосування. Перша створює ілюзію контролю, інша змушена слідувати за течією. Жіноча ідентичність у романі – це динамічний процес, який перебуває поруч з соціальною мімікрією. Питання автентичності не постає як чорно-біле, авторка копнула глибше і зобразила це як можливість знайти істинну себе.

Євгенія Кононенко досить розгорнуто показує амбівалентність жінок. Наприклад, у головної героїні яскраво виражені як мускулінні так і фемінні риси. Перші ж проявляються через її багатофункціональність та відповідальність. Жінка дійсно в багатьох ситуаціях є керівною особою, головною у відрядженнях, передовою лекторкою на заняттях ... Через це, певною мірою, забуті такі риси як крихкість і тендітність, адже елементарно немає кому спертися на плече та перекласти турботи хоча б на один вечір.

На противагу цьому, соціальна категорія фемінності намагається виокремлюватися. Мар'яна руйнує всі стереотипні думки про пасивність, слухняність, емоційність, схильність до кооперації та створює власний справжній образ жінки. Вона стала істинним втіленням нового покоління, де головними були почуття довершеності, елегантності, сексуальності, самотійності, раціональності... Такі люди не вписувалися в прокрустове ложе усталених моделей.

Разом із цим, твір художньо моделює стан кризи жіночої ідентичності в пострадянському суспільстві, де автентичне «Я» часто поступається соціально зручним формам; головна героїня постає в стані психологічної амбівалентності, що відбивається в протиріччі між зовнішньою роллю та внутрішньою потребою в самості, а імітація в романі функціонує не лише як сюжетний мотив, а як символ культурного стану, у якому почуття, стосунки та навіть ідентичність підлягають моделюванню.

Література:

1. Агеева В. Жінка-авторка як інопланетянка. Київ : Факт, 2002. 208 с.
2. Волошук Л. Феміністичний дискурс прози Євгенії Кононенко. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки*. 2017. Т. 19, № 1. С. 62–66. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/141487426.pdf>.
3. Габор В. Українська Франсуаза Сеган. *Gazeta.ua*. – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_ukrayinska-fransuaza-sagan/224249
4. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний пост-модернізм. Київ : Критика, 2013. 342 с.
5. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. Київ, 2008. 281 с.

6. Державин В. Література і літературознавство. Вибрані теоретичні та літературно-критичні праці. Івано-Франківськ, 2005. 492 с.

7. Зборовська Ніла. Феміністичний триптих Євгенії Кононенко в контексті загальноукраїнської проблематики. Літературна критика. *Слово і час*. 2005. №6. С. 57-63 – Режим доступу :<https://md-eksperiment.org/post/20170727-feministichnij-triptih-yevgeniyi-kononenko-v-konteksti-zagalnoukrayinskoyi-problematiki>

8. Зборовська Н. Жіноче письмо на порубіжжі віків (Леся Українка, Оксана Забужко). *Слово і час*. 2004. № 2. С. 32–39.

9. Кононенко Є. Імітація. Львів: Кальварія, 2008. 192 с.

10. Косинська Н. В. Драматизм жіночих образів у прозі Марії Матіос: конфлікт гендерної ролі та ідентичності. *Наукові праці. Літературознавство*. Випуск 188. Том 200. 2012. С. 31-35.

11. Костюк О. П. Культурно-антропологічні витоки маски ініціаційної тілесності. *Культура і сучасність*. № 2. 2020. С 28–32.

12. Копилова Н. О. Гендерна ідентичність у соціокультурному контексті сучасності: трансформація сприйняття «чоловічого» та «жіночого» в культурі. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. V(20), I.: 120, 2017. – Режим доступу : <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Gender-identity-in-contemporary-socio-cultural-context-transformation-of-the-reception-of-male-and-female-in-culture-N.-O.-Kopylova.pdf>

13. Кукуленко-Лук'янець І. В. Психологічний образ жінки в українській літературі. *Проблеми сучасної психології*. 2010. № 8. С. 546–547.

14. Павличко С. Психопатичний дискурс: Микола Хвильовий. Київ. 1999. С. 272.

15. Юнг К.-Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів : Видавництво Астролябія, 2018. 608 с.

References:

1. Aheieva V. (2002) *Zhinka-avtorka yak inoplanetianka [The female author as an alien]*. Kyiv: Fakt [in Ukrainian].

2. Voloshuk L. (2017) Feministychnyi dyskurs prozy Yevhenii Kononenko [Feminist discourse of the prose of Yevhenia Kononenko]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho. Filologichni nauky – Scientific Bulletin MNU of the V. O. Sukhomlynsky. Philological Sciences*, 19 (1), 62-66. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/141487426.pdf> [in Ukrainian].

3. Habor V. *Ukrainska Fransuaza Sagan. Gazeta ua [Ukrainian Françoise Sagan. Gazeta ua]*. Retrieved from: https://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_ukrayinska-fransuaza-sagan/224249 [in Ukrainian].

4. Hundorova T. (2013) *Pisliachornobylska biblioteka. Ukrainskyi literaturnyi postmodernizm [Post-Chernobyl Library. Ukrainian Literary Postmodernism]*. Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].

5. Hundorova T. (2008) *Kitch i literatura. Travestii [Kitsch and Literature. Travesties]*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Derzhavyn V. (2005) *Literatura i literaturoznavstvo. Vybrani teoretychni ta literaturno-krytychni pratsi [Literature and Literary Studies. Selected Theoretical and Literary Critical Works]*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].

7. Zborovska N. (2005) Feministychnyi tryptykh Yevhenii Kononenko v konteksti zagalnoukrayinskoi problematyky. *Literaturna krytyka [Feminist triptych by Yevhenia Kononenko in the context of all-Ukrainian issues. Literary criticism]*. *Slovo i chas – Word and time*, 6, 57-63. Retrieved from: <https://md-eksperiment.org/post/20170727-feministichnij-triptih-yevgeniyi-kononenko-v-konteksti-zagalnoukrayinskoyi-problematiki> [in Ukrainian].

8. Zborovska N. (2004) Zhinoche pysmo na porubizhzhzi vikiv (Lesia Ukrainka, Oksana Zabuzhko) [Women's Writing at the Turn of the Century (Lesya Ukrainka, Oksana Zabuzhko)]. *Slovo i chas – Word and time*, 2, 32-39 [in Ukrainian].
9. Kononenko Ye. (2008) *Imitatsiia [Imitation]*. Lviv: Kalvariia [in Ukrainian].
10. Kosynska N. V. (2012) Dramatyzm zhinochykh obraziv u prozi Marii Matios: konflikt gendernoi roli ta identychnosti [The drama of female images in the prose of Maria Matios: the conflict of gender role and identity]. *Naukovi pratsi. Literaturoznavstvo – Scientific works. Literary studies*, 200 (188), 31-35 [in Ukrainian].
11. Kostiuk O. P. (2020) Kulturno-antropolohichni vytoky masky initsiatsiinoi tilesnosti [Cultural and anthropological origins of the mask of initiation corporeality]. *Kultura i suchasnist – Culture and modernity*, 2, 28-32 [in Ukrainian].
12. Kopylova N. O. (2017) Henderna identychnist u sotsiokulturnomu konteksti suchasnosti: transformatsiia spryiniattia «cholovichoho» ta «zhinochoho» v kulturi [Gender identity in the socio-cultural context of modernity: transformation of the perception of "masculine" and "feminine" in culture]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 1 (20), 120. Retrieved from: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Gender-identity-in-contemporary-socio-cultural-context-transformation-of-the-reception-of-male-and-female-in-culture-N.-O.-Kopylova.pdf> [in Ukrainian].
13. Kukulenko-Lukianets I. V. (2010) Psykholohichniy obraz zhinky v ukrainskii literaturi [The psychological image of women in Ukrainian literature]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of modern psychology*, 8, 546-547 [in Ukrainian].
14. Pavlychko S. (1999) *Psykhopatychnyi dyskurs: Mykola Khvylovyi [Psychopathic Discourse: Mykola Khvylovyi]*. Kyiv [in Ukrainian].
15. Yunh K.-H. (2018) *Arkhetypy i kolektyvne nesvidome [Archetypes and the collective unconscious]*. Lviv: Vydavnytstvo Astroliabiia [in Ukrainian].